

Гуманітарна і політична безпека держави

УДК 321.01:17

Лопушинський Іван Петрович

*доктор наук з державного управління, професор,
заслужений працівник освіти України,
завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонський національний технічний університет*

Lopushynskiy Ivan

*Doctor of Sciences in Public Administration, Professor,
Honored Worker of Education of Ukraine,
Head of the Department of State Administration and Local Self-Government
Kherson National Technical University*

ORCID: 0000-0002-7460-7476

Момоток Олена Миколаївна

*старший викладач кафедри
загальноосвітніх гуманітарних та природничих дисциплін
Херсонський національний технічний університет*

Momotok Olena

*Senior Lecturer of the Department of
General Education Humanities and Natural Sciences
Kherson National Technical University*

ORCID: 0000-0002-5817-384X

**ІНСТИТУТ ІМІДЖУ ТА ПОЛІТИЧНОЇ РЕПУТАЦІЇ ДЕРЖАВИ:
СУТНІСТЬ І МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

THE INSTITUTION OF THE STATE'S IMAGE AND POLITICAL REPUTATION: ESSENCE AND MECHANISMS FOR THE IMPROVEMENT IN THE CONDITIONS OF THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW IN UKRAINE

Анотація. У статті проаналізовано роль іміджу та політичної репутації Української держави на міжнародній арені; розглянуто складові іміджу й політичної репутації держави та чинники їх формування; визначено позитивні та негативні компоненти іміджу та політичної репутації держави; проаналізовано тенденції та результати позиціонування України з огляду на правовий режим воєнного стану в Україні; запропоновано шляхи оптимізації інституту іміджу та політичної репутації держави в умовах правового режиму воєнного стану та повоєнний період в Україні.

З відновленням у 1991 році державної незалежності України гостро постала проблема подолання радянських стереотипів (імперія зла, тоталітарне суспільство, відсутність демократії тощо) та створення позитивного, переконливого і характерного іміджу та політичної репутації України у світовій політичній спільноті. Протягом багатьох років в Україні не існувало чітко сформульованої та послідовної іміджевої політики, яка б зводилася насамперед до національної ідеї, однозначно сприйнятої всіма верствами та прошарками суспільства. Імідж і політична репутація України у світовому інформаційному просторі визначалися низкою суперечливих факторів внутрішнього та зовнішнього походження, які суттєво вплинули на сприйняття України як суб'єкта міжнародних відносин.

Ураховуючи те, що українські політики та громадська думка тривалий час були ідеологічно розділені щодо стратегії реформ політичної системи, економічних перетворень та зовнішньополітичних орієнтирів України, зовнішній світ не мав можливості чітко побачити перспективи

національного розвитку нашої країни. Разом з тим, в умовах повномасштабного вторгнення військ Російської Федерації (РФ) на територію України Україна продемонструвала здатність чинити збройний опір агресору, виявивши патріотизм та відданість громадянського суспільства ідеям державної незалежності. Це уможлиблює формування позитивного іміджу та політичної репутації України за умови внутрішньої консолідації українського суспільства, проведення радикальних реформ у державі (насамперед, подолання корупції) та активної зовнішньої підтримки нашої країни.

Ключові слова: імідж, держава, імідж держави (країни), репутація, репутація держави, політична репутація держави, складові іміджу та політичної репутації держави, механізми формування іміджу та політичної репутації держави в умовах воєнного стану в Україні.

Summary. The article analyzes the role of the image and political reputation of the Ukrainian state in the international arena. The components of the image and political reputation of the state and the factors of their formation are considered. The positive and negative components of the image and political reputation of the state are identified. The trends and results of Ukraine's positioning because of the legal regime of martial law in Ukraine are analyzed. The ways for optimizing the institution of image and political reputation of the state in the conditions of the legal regime of martial law and the post-war period in Ukraine are suggested.

With the restoration of Ukraine's state independence in 1991, the problem of overcoming Soviet stereotypes (evil empire, totalitarian society, lack of democracy, etc.) and creating a positive, convincing, and distinctive image and political reputation of Ukraine in the global political community became acute. For many years, Ukraine has not had a clearly formulated and consistent image policy, which would be reduced primarily to a national idea that is unambiguously

perceived by all segments and strata of society. The image and political reputation of Ukraine in the global information space were determined by a number of contradictory factors of internal and external origin, which significantly affected the perception of Ukraine as a subject of international relations.

Given the fact that Ukrainian politicians and public opinion have long been ideologically divided over the strategy of reforms of the political system, economic transformations, and foreign policy priorities of Ukraine, the outside world was unable to clearly see the prospects for the national development of our country. At the same time, in the face of the full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation (RF), Ukraine demonstrated its ability to resist the aggressor, showing patriotism and commitment of civil society to the idea of state independence. This makes it possible to build a positive image and political reputation for Ukraine, provided that Ukrainian society is consolidated internally, radical reforms are carried out in the country (primarily, overcoming corruption) and active external support is provided to our country.

Key words: *image, state, the image of the state (country), reputation, the reputation of the state, the political reputation of the state, components of the image and political reputation of the state, mechanisms of formation of the image, and political reputation of the state under martial law in Ukraine.*

Постановка проблеми. Із відновленням 1991 року державної незалежності України особливо гостро постала проблема подолання радянських стереотипів (імперія зла, тоталітарне суспільство, відсутність демократії тощо) та створення позитивного, переконливого та характерного іміджу й політичної репутації України як серед світового політикуму, так і серед світової спільноти. В Україні впродовж багатьох років була відсутня чітко сформульована та послідовна іміджева та репутаційна політика, що зводилася б насамперед до однозначно прийнятої всіма верствами та прошарками суспільства національної ідеї. Імідж та політична репутація

України в глобальному інформаційному просторі визначався суперечливою низкою чинників внутрішнього і зовнішнього походження, що суттєво впливали на сприйняття України як актора міжнародних відносин. Зважаючи на те, що український політикум і суспільна думка були тривалий час ідеологічно розколотими у ставленні до стратегії реформ політичної системи, економічних трансформацій та зовнішньополітичних орієнтацій України, зарубіжний світ не мав можливості чітко бачити перспективи національного розвитку нашої країни. Водночас в умовах повномасштабного вторгнення на територію України війська Російської Федерації (РФ) Україна виявила спроможність до збройного супротиву агресору, виявляючи патріотизм, відданість громадянського суспільства ідеям державної незалежності. Це робить можливим формування позитивного іміджу та політичної репутації України за умови внутрішньої консолідації українського суспільства, кардинальних реформ у державі (насамперед подолання корупції) та активної зовнішньої підтримки нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом до висвітлення проблем іміджу та політичної репутації держави зверталися Акайомова, Анжела (розглядає поняття «політичний імідж» та наводить основні його характеристики) [1], Бичкова А. (описує репутацію як визначальний чинник позиціонування держави на міжнародній арені) [3], Волотко Е. В. (вивчає роль засобів масової інформації у формуванні позитивного іміджу держави) [5], Голішевська А. В. (розглядає особливості формування репутації органів державної влади; аналізує соціокультурні чинники формування політичної репутації в контексті демократичного розвитку українського суспільства) [6; 7], Данилов, Володимир (описує особливості формування політичного іміджу держави) [8], Дахній З. В. (вивчає сутність та співвідношення понять «імідж» та «політична репутація» держави; досліджує процес концептуалізації поняття «політична

репутація держави» [9; 10], Дашевська О. В. (пропонує висновки для політиків щодо міжнародної репутації України) [11], Кашпур А. О. (описує еволюція поняття «репутація» від традиційного до актуального) [13], Короленко Н. (розглядає міжнародну репутацію країни як чинник підвищення міжнародної конкурентоспроможності) [14], Крикун Т. Є. (аналізує особливості розвитку теорії національного брендингу та формування міжнародного іміджу країни в контексті системи державного управління) [15], Лісовський В. М. (розглядає зовнішньополітичний імідж України та її лідера як чинник забезпечення національної безпеки України) [16], Нагорняк Т. Л. (розглядає публічний імідж України в умовах невизначеності) [18], Семченко Олександр (аналізує іміджеву політику країни; описує формування іміджу держави в контексті політичної модернізації України) [26; 27], Тарасенко Т. М. (розглядає теорію та практику запровадження інноваційних технологій управління репутацією органів місцевого самоврядування) [29], Толстоухова І. О. (описує чинники формування репутація Української держави) [30], Хавкіна Л. М. (вивчає процеси трансформації та тенденції іміджу й репутації країни) [31], Хорішко Л. С. (показує технологічний аспект формування іміджу держави) [32], Чечель О. Ю. (описує формування іміджу держави на міжнародній арені) [33], Шкроміда В. В. (висвітлює наукові підходи до дослідження категорії «репутація») [34] та ін. Водночас, ці та інші праці написано до початку повномасштабного вторгнення на суверенну територію України військових формувань РФ і були в основному присвячені пошуку шляхів формування іміджу та політичної репутації України в довоєнний період. У той же час російсько-українська війна, що з новою силою розгорілася 24 лютого 2022 року, по-новому розставила акценти щодо іміджу та політичної репутації нашої держави. Увесь цивілізований світ побачив, що Україна спроможна згуртуватися для відсічі агресорові і консолідуватися навколо національної ідеї – існування незалежної Української держави та її сталого розвитку.

Мета статті. Саме тому метою нашої статті й стало висвітлення сутності та механізмів формування іміджу та політичної репутації Української держави в умовах правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі глобалізаційних процесів у світі Україна зіткнулася з проблемою цивілізаційного виживання, зумовленого геополітичним, ідеологічним, інформаційно-психологічним протистоянням між провідними державами світу. Упродовж тривалої історії міжнародних відносин найважливішим чинником для сприйняття країни на міжнародній арені, відношення до неї та встановлення/налагодження/розірвання відносин із нею був і залишається її імідж та політична репутація. Одним із основних завдань сучасної держави є сприяння формуванню свого позитивного іміджу та політичної репутації, оскільки це, своєю чергою, відбивається на реалізації політики захисту національних інтересів, досягненні зовнішньополітичних цілей і створенні атмосфери підтримки світовою спільнотою її дій на міжнародній арені.

Феномен іміджу та політичної репутації держави, відомий ще за часів Нікколо Макіавеллі як «державна маска», у нас час набуває нового сенсу і стає стратегічним ресурсом кожної держави. Нині на політичній карті світу справді важко відшукати державу, що не цікавилася б тим, який імідж та політичну репутацію вона має, оскільки цілеспрямована політика формування привабливого образу та політичної репутації держави сприяє захисту її національних інтересів, досягненню зовнішньополітичних цілей і створенню атмосфери підтримки світовою спільнотою її кроків на міжнародній арені.

З метою однозначного розуміння далі зупинимося на розгляді термінологічного апарату нашого дослідження.

Як відомо, *імідж* (від англ. image – образ, зображення) – громадська думка, уявлення про когось або щось; репутація, образ [4].

Держава – суверенна політико-територіальна організація суспільства, що володіє владою, яка здійснюється державним апаратом на основі юридичних норм, що забезпечують захист і узгодження суспільних, групових, індивідуальних інтересів зі спиранням, у разі потреби, на легальний примус [4].

Країна – це територія з визначеними кордонами й населенням, що являє собою єдине ціле з погляду історії, культури, нації та в політико-географічному відношенні може бути незалежною або залежною. Країна не завжди є державою [4].

Як зазначає Семченко О. А., *імідж держави* – це цілеспрямовано сформований образ інституту держави, призначений справити емоційно-психологічний вплив на реципієнта державних послуг. Імідж включає певні ціннісні характеристики і покликаний впливати на внутрішній стан суб'єкта з метою популяризації, реклами. Іноді, характеризуючи імідж, говорять про «картинки в голові». Імідж держави може бути внутрішнім і зовнішнім, змішаним, суперечливим, слабким. У формуванні іміджу важливі стереотипи, міфи та асоціації [26].

Імідж же країни – це комплекс об'єктивних взаємозалежних характеристик державної системи (економічних, географічних, національних, демографічних тощо), що сформувалися в процесі еволюційного розвитку державності як складної багатофакторної підсистеми світового устрою, ефективність взаємодії ланок якої визначає тенденції соціально-економічних, суспільно-політичних, національно-конфесійних та інших процесів [33].

Як відомо, імідж держави може бути позитивним і негативним. Лісовський В. М. зазначає, що позитивний імідж, заснований на послідовному позиціонуванні реальних досягнень держави у ключових сферах життєдіяльності, культурної та історичної спадщини нації, наукового, спортивного, туристичного потенціалу країни, є необхідною

умовою визнання авторитету Української держави у світі. На сьогодні імідж України формується в конкурентному середовищі, де в умовах глобалізації для будь-якої країни, що не належить до «золотого мільярда» людства, перманентно існує небезпека глибокої соціокультурної кризи, що пов'язана з експансією зовнішніх та внутрішніх загроз для національної безпеки, які, як правило, мають духовно-практичний характер негативних властивостей. Ці загрози в бутті так званої наздоганяючої цивілізації реально виявляються в нав'язуванні «чужого» способу життя, наступі на ментальну ідентичність, перенасичення публічної сфери деструктивною інформацією, що неминуче тягне за собою дезорієнтацію свідомості та поведінки людей у повсякденному житті [16].

Імідж – це стратегічно важлива характеристика. Саме від неї залежить діяльність держави, її успішне співробітництво на міжнародному ринку, оскільки в сучасному світі країна не може існувати абсолютно ізольовано чи не взаємодіючи з іншими державами на різних рівнях, починаючи від економічної співпраці й закінчуючи обміном досвідом у сфері освіти.

Імідж держави – це також процес створення і поширення за допомогою власних і міжнародних ЗМІ таких характеристик держави, як економіка, наука, ресурси, природа, історія, культура, життєвий уклад, психологічні якості населення тощо. Саме ефективна цілеспрямована робота ЗМІ допомагає сформулювати думку про державу. Значущість конструювання іміджу країни полягає в тому, що він функціонує далі в усій системі взаємин держав у різних сферах [5].

Політичний імідж держави – це уявний образ певної держави, що формується у свідомості громадян країни та закордонної аудиторії. Він формується в процесі комунікативної взаємодії суб'єктів економічного, соціального та політичного життя як усередині країни, так і за її кордонами.

Основними суб'єктами формування політичного іміджу держави є її основні інститути влади: президент (офіс президента), законодавча гілка

влади (парламент), виконавча гілка влади (уряд), судова гілка влади, політичні партії, органи місцевого самоврядування. Слід зазначити, що вони цілеспрямовано не працюють над створенням свого позитивного іміджу, проте від їх діяльності, реалізації ними політичних програм, від ступеня відповідності їх політики суспільним очікуванням залежить як їх власний імідж, так і імідж держави в цілому. Крім того, значно впливають на формування іміджу держави засоби масової інформації, діяльність громадських об'єднань і рухів. Позитивний політичний імідж проявляється як у вигляді високого рейтингу популярності його носія, так і в можливості впливу на громадську думку, активному формуванні політичної діяльності держави і суспільства в цілому [8].

Репутація – (лат. *Reputatio* - обдумую, споглядаю) або реноме (фр. *renommée*) є громадською думкою про когось чи щось, соціальною оцінкою чи усталеними уявленнями про особу чи об'єкт, що впливає на ставлення суспільства до цієї особи чи об'єкта [4].

Репутація – поняття статусне, воно використовується в ділових відносинах для позначення думки потенційних чи реальних партнерів про насамперед надійність суб'єкта репутації. Якщо формування іміджу – процес цілеспрямований, а сам імідж є результатом використання різних технологій, що містять наголошення на конкретних рисах та прикривання недоліків, то репутація формується стихійно, під впливом будь-яких дій чи бездіяльності суб'єкта [10].

Традиційно створення міжнародного іміджу держави передбачає формування у світі системи уявлень та образів, які пов'язані з державою, сприяють просуванню її інтересів та зафіксовані в умовній колективній свідомості зовнішніх спільнот. Відповідно, його формування базується на узагальнювальному образі-ідеї країни.

Отже, політичний імідж та політична репутація, на думку Семченко О. А., – різні поняття, проте залежно від характеру досліджень, вони можуть

бути використані як синоніми. Імідж країни в цьому разі є вужчим поняттям і означає образ, на який намагаються впливати з метою зміни. Репутація ж держави стосується більш економічних та раціональних складових, що відбиті в різних міжнародних рейтингах [26].

Отже, політична репутація держави є соціально-політичною категорією, однією із важливих складових політичного успіху чи провалу, оскільки вона сприяє формуванню позитивного чи негативного відношення до тієї чи іншої держави.

За результатами низки досліджень Україна до кінця 2013 року сприймалася переважно як молода демократія перехідного періоду, країна Помаранчевої революції (2004), відомих спортсменів, окремих високотехнологічних галузей економіки, а також як невливова, маловідома держава, осередок політичної нестабільності, корупції, неефективності влади та невизначеності розвитку, поганого інвестиційного клімату.

Заходи Державної програми забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003-2006 роки [20], Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року [21] не змогли поліпшити ситуацію.

З метою популяризації та створення позитивного іміджу України та просування інтересів держави на міжнародній арені в контексті формування єдиного світового інформаційного простору та поглиблення процесів інформаційної та економічної інтеграції держав, що є складовою частиною зовнішньої політики і національної безпеки України, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 року № 739-р було затверджено Концепцію популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі [23]. У Документі [23] зазначається, що «важливою складовою зовнішньої політики і національної безпеки України є популяризація, створення позитивного іміджу та просування інтересів держави на міжнародній арені» [23]. У

Концепції Уряд надає особливої ваги ролі популяризації України у світі. Основною проблемою при цьому, на думку Кабінету Міністрів України, є відсутність єдиної цілеспрямованої державної політики, орієнтованої на просування інтересів України у світовому інформаційному просторі [23].

На виконання Концепції [23] Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням від 07 червня 2017 року № 383-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі» ухвалив відповідний План заходів [24]. За задумом урядовців, реалізація Плану заходів [24] дозволить підвищити рівень інтеграції України до світового інформаційного простору та утвердження іміджу України як надійного бізнес-партнера, держави, що має багату історію, розмаїту культуру, значний виробничий, експортний, туристичний та інвестиційний потенціал, зміцнення репутації.

У Стратегії інформаційної безпеки, затвердженій Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021 [25], зазначається, що «ефективна побудова своєї міжнародної інформаційної діяльності дасть змогу Україні здійснювати проактивні інформаційні заходи, інформувати світову спільноту про події в Україні та на її тимчасово окупованих територіях, прогрес у реформах та позитивні внутрішні зміни в державі попри наявну збройну агресію проти України, про ключові рішення органів державної влади щодо стратегічних питань розвитку держави, що сприятиме кращому розумінню міжнародними партнерами внутрішньої і зовнішньої політики держави, забезпечить міжнародну підтримку та поліпшить імідж України як надійного і передбачуваного партнера» [25]. Це, за задумом Президента, досягатиметься, зокрема, завдяки використанню знака (бренду) України «Ukraine Now» з метою популяризації та просування інтересів України у світі [25].

Означену вище ситуацію підтверджують як традиційні способи «вимірювання» іміджу, так і система міжнародних рейтингів та індексів, як-от: глобальний індекс миру, індекс неуспішності країн, індекс політичного ризику, індекс сприйняття корупції. Також використовуються спеціалізовані індекси: індекс розвитку людського потенціалу, індекс свободи преси, індекс верховенства права, індекс демократії, глобальний інноваційний індекс тощо. Водночас, поточні позиції України в наведених рейтингах не дуже високі.

Питання іміджу та політичної репутації держави особливо актуалізувалися під час тимчасової окупації РФ 20 лютого 2014 року Автономної Республіки Крим, частини територій Донецької та Луганської областей, а також частини Запорізької і Херсонської областей під час повномасштабного вторгнення на суверенну територію України окупаційного війська РФ 24 лютого 2022 року.

Автономну Республіку Крим (18 березня 2014 р), Донецьку та Луганську області у вигляді т.зв. Д/ЛНР, Запорізьку та Херсонську області (4 жовтня 2022 р.) без правового дозволу України односторонньо незаконно було включено до складу Росії на правах суб'єктів РФ.

Як зазначає директор Інституту світової політики Євген Магда, «в Україні інститут політичної репутації не виник до початку повномасштабного російського вторгнення, то дуже мало шансів, що він виникне зараз [17].

Як нам видається, сьогодні саме через ставлення до Росії ми формуватимемо інститут політичної репутації України. Як зазначається в Доповіді до Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України» від 22 грудня 2022 року, «російський реваншизм проводить курс на підрив основ правової системи міжнародної безпеки, спираючись на свої уявлення про світовий порядок як про багатополюсну систему зі сферами впливу, що мають бути

закріплені за великими державами. Москва вважає, що велика держава встановлює на свій розсуд правила й норми життя у своїй сфері домінування, куди інші великі потуги не мають права втручатися. Усе це – неперетравлений спадок імперських змагань XIX та XX століть» [12].

Справжнє вікно можливостей для України відкрилося з початком 2014 року. Низка зовнішніх чинників, пов'язаних із російською агресією та бажанням цивілізованого світу нам допомогти, як ніколи сприяли перезавантаженню позиціонування України у світі. Маючи низку варіантів дій та обравши «роль жертви», ми тривалий час одержували різноманітну підтримку. Проте це не могло тривати до нескінченності. Тому виникає питання, яким чином ми використовуємо інші можливості формування репутації країни та просування своїх інтересів на хвилі позитиву. Сьогодні є можливість зробити «зріз» та зрозуміти поточну ситуацію.

На думку Тетяни Попової, успішне просування інтересів України у світі, створення реального політичного іміджу та політичної репутації України неможливе без перезавантаження наших власних підходів, принаймні кількох. 1) Боротьба з нашою внутрішньою неефективністю. 2) Унеможливити ситуацію, коли цінності наших еліт принципово розбігаються з цінностями цивілізованого світу. 3) Припинити самообман та маніпуляції. 4) Максимально використати можливості стратегій «м'якої сили» та «розумної сили» у просуванні інтересів держави. 5) Позиціонування України у світі та просування її інтересів інформаційними засобами – це не завдання якогось одного міністерства. 6) Можливості держави на міжнародній арені мають бути істотно посилені активністю українського бізнесу. 7) Ми повинні відновити довіру й дружню співпрацю з міжнародними ЗМІ та журналістами [19].

Ми можемо довго говорити про те, як російський агресор заважає нам розвиватися і здійснювати реформи, поширює спотворену інформацію про Україну, дезінформує світову спільноту. Проте нескінченно грати роль

«жертви» та прикривати свою власну неефективність російським втручанням – це стояти на місці.

Зважаючи на це, від початку широкомасштабного вторгнення РФ в Україну громадянське суспільство згуртувалося для опору збройній агресії та подолання її наслідків. Українське громадянське суспільство є невіддільним складником української формули соціальної стійкості, опірності, адаптивності до кризових умов. Співпраця та партнерство між владою, організаціями громадянського суспільства, армією є запорукою довіри в суспільстві.

Як наголошує директор Інституту соціології НАН України Євген Головаха, позитивний імідж будь-якої країни визначається кількома чинниками. Перший – економічний розвиток, що забезпечує достатньо високі стандарти життя громадян, другий – це розвиток політично-правової системи країни, третій – це культура, наука, освіта, тобто все, що стосується духовної сфери життя країни [2].

Як сказано в Передмові до Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки Міністра закордонних справ Дмитра Кулеби [28], це є «першим подібним документом Міністерства. Розробляючи цей документ, ми ставили перед собою амбітну мету – винести на стратегічний рівень зусилля з формування позитивного іміджу України у світі» [28].

Міжнародний імідж і репутація країни – це сукупність чинників, що зумовлюють її сприйняття у світі крізь призму ідеалів і цінностей, реалій політичного устрою, соціально-економічної моделі та позиціонування на міжнародній арені. Формування позитивного сприйняття України вимагає скоординованої державної політики з метою системного та проактивного поширення власних наративів з використанням усіх доступних форматів комунікації [28].

Отже, основою позитивного іміджу та політичної репутації сучасної України безсумнівно є її наполегливе прагнення до НАТО і ЄС, самовіддана відсіч агресії з боку Росії, а також освічені, активні, талановиті громадяни з почуттям гідності, що, зрештою, приведе до формування української національної ідеї – незалежного існування та сталого розвитку Української держави.

Висновки. Імідж та політична репутація – це стратегічно важливі характеристики, оскільки саме від них залежить діяльність та успішне співробітництво будь-якої цивілізованої країни на світовій арені. Одним із важливих завдань іміджу та політичної репутації держави є формування в суспільстві розуміння того, що без держави та її інститутів неможливе існування будь-якої країни. У цьому зв'язку звернемо увагу на відсутність концептуальної основи, зокрема у вигляді офіційних документів, що визначають зміст іміджевого та репутаційного образу України в умовах правового режиму воєнного стану. Позиціювання держави у світі та її політична репутація в очах світової спільноти є капіталом, що дозволяє просувати свої національні інтереси на міжнародній арені. Отже, стратегічним пріоритетом України нині має стати розроблення ефективної іміджевої та репутаційної стратегії. Імідж та політична репутація України мають не тільки бути орієнтиром для нашого майбутнього розвитку, сигналом для кожного громадянина держави щодо перспектив цього розвитку, а й презентувати Україну в міжнародному інформаційному просторі. Саме тому, безумовно, імідж та політична репутація Української держави мають бути наповнені позитивним змістом, формувати українську національну ідею, демонструвати готовність для діалогу з іншими країнами. Держава має бути зацікавленою у створенні позитивного іміджу та політичної репутації з кількох причин: по-перше, створити про себе сприятливе враження в очах власного населення і навколишнього світу; по-друге, імідж та політична репутація сприяють зміцненню позицій держави

на міжнародній арені, обстоюванню національних інтересів. Таким чином, формування позитивного міжнародного іміджу та політичної репутації України в умовах правового режиму воєнного часу є вкрай необхідним для забезпечення захисту від агресора в особі РФ її національних інтересів та дотримання стратегічного курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію.

Література

1. Акайомова А. Політичний імідж та основні характеристики // Політичний менеджмент. 2009. № 5. С. 29-35.
2. Барсукова О. У пошуках істини // Український тиждень. 15 вересня 2021. № 37(720). URL: <https://tyzhden.ua/u-poshukakh-uspikhu/> (дата звернення: 08.02.2023).
3. Бичкова А. Репутація як визначальний чинник позиціонування держави на міжнародній арені // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2012. Вип. 104(1). С. 256-257. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_104\(1\)_98](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_104(1)_98) (дата звернення: 08.02.2023).
4. Великий тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/%D1%96%D0%BC%D1%96%D0%B4%D0%B6> (дата звернення: 08.02.2023).
5. Волотко Е. В. Роль засобів масової інформації у формуванні позитивного іміджу держави // Держава та регіони. Серія «Державне управління». 2019. № 4(68). С. 82-87.
6. Голішевська А. В. Особливості формування репутації органів державної влади // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2019. Випуск 26. С. 94-99.

7. Голішевська А. В. Соціокультурні чинники формування політичної репутації в контексті демократичного розвитку українського суспільства: автореф. дисертації к. політ. н., 23.00.03 – політична культура та ідеологія. К., 2021. 23 с.
8. Данилов В. Особливості формування політичного іміджу держави // Політичний менеджмент. 2009. № 2. С. 67-72.
9. Дахній З. В. Імідж та політична репутація держави: сутність та співвідношення понять // Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 110. С. 336-339. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_110_86 (дата звернення: 08.02.2023).
10. Дахній З. В. Концептуалізація поняття «політична репутація держави» // Політикус. 2017. Вип. 3. С. 11-15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2017_3_4 (дата звернення: 08.02.2023).
11. Дашевська О. В. Міжнародна репутація України: висновки для політиків // Міжнародні відносини. Частина «Політичні науки». 2015. № 8. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2598 (дата звернення: 08.02.2023).
12. Доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України» від 28 грудня 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-zi-shorichnim-poslannyam-do-verhovnoyi-rad-80113> (дата звернення: 08.02.2023).
13. Кашпур А. О. Еволюція поняття «репутація»: від традиційного до актуального // Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації. 2017. № 4. С. 232-236. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dorsk_2017_4_44 (дата звернення: 08.02.2023).
14. Короленко Н. Міжнародна репутація країни як фактор підвищення міжнародної конкурентоспроможності: логістичний аспект / Н. Короленко, В. Соломко // Науковий вісник [Одеського національного

- економічного університету]. 2018. № 2. С. 95-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2018_2_9 (дата звернення: 08.02.2023).
15. Крикун Т. Є. Особливості розвитку теорії національного брендингу та формування міжнародного іміджу країни у контексті системи державного управління // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2014. № 9. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=757> (дата звернення: 08.02.2023).
16. Лісовський В. М. Зовнішньополітичний імідж України та її лідера як чинник забезпечення національної безпеки України // Регіональні студії. 2022. № 28. С. 79-83.
17. Магда Є. Інститут політичної репутації в Україні може сформуватися на тлі травми від війни // Політарена, 13 січня 2023 року. URL: <https://politarena.online/2023/01/13/institut-politychnoi-reputatsii-v-ukraini-mozhe-sformuvatysia-na-tli-travmy-vid-viyny-interv-iu-z-uevhenom-mahdoi/> (дата звернення: 08.02.2023).
18. Нагорняк Т. Л. Публічний імідж України в умовах невизначеності // Політичне життя. 2022. № 1. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12038> (дата звернення: 08.02.2023).
19. Попова Т. Репутація України в світі. Потрібно покращувати імідж держави. Радіо «Свобода», 19 березня 2018 року. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29107381.html> (дата звернення: 08.02.2023).
20. Про затвердження Державної програми забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003-2006 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2003 року № 1609. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1609-2003-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.02.2023).
21. Про затвердження Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року:

- постанова Кабінету Міністрів України від 3 червня 2009 року № 554
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.02.2023).
22. Про схвалення Концепції Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2008-2011 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 червня 2007 року № 379-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379-2007-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.02.2023).
23. Про схвалення Концепції популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі: розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 739-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.02.2023).
24. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі: розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 р. № 383-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.02.2023).
25. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки»: Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069> (дата звернення: 08.02.2023).
26. Семченко О. А. Іміджева політика України // Академія. 2014. URL: https://pidruchniki.com/70814/politologiya/imidzheva_politika_ukrayini/ (дата звернення: 08.02.2023).
27. Семченко О. Формування іміджу держави в контексті політичної модернізації України // Освіта регіону. Політологія, психологія,

- комунікації. 2013. №2. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1031> (дата звернення: 08.02.2023).
28. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> (дата звернення: 08.02.2023).
29. Тарасенко Т. М. Запровадження інноваційних технологій управління репутацією органів місцевого самоврядування: теорія та практика // Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. Випуск 28. С. 158-164.
30. Толстоухова І. О. Репутація Української держави: фактори формування // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. 2012. № 1007. Вип. 20. С. 178-185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPP_2012_1007_20_36 (дата звернення: 08.02.2023).
31. Хавкіна Л. М. Імідж і репутація країни: трансформації та тенденції // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціальні комунікації. 2016. Вип. 9. С. 81-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISK_2016_9_19 (дата звернення: 08.02.2023).
32. Хорішко Л.С. Технологічний аспект формування іміджу держави // Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Гілея : Науковий вісник : зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. Драгоманова, УАН. Київ : ВІР УАН, 2011. Вип. 45(№3). С. 485-491. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Khorishko_Liliia/Tekhnolohichniy_aspekt_formuvannia_imidzhu_derzhavy.pdf?PHPSESSID=buddpfjpe0lt6kn4d58uf2rgq5 (дата звернення: 08.02.2023).

33. Чечель О. Ю. Формування іміджу держави на міжнародній арені // Інвестиції: практика та досвід. Державне управління. 2016. № 10. С. 82-86.
34. Шкроміда В. В. Наукові підходи дослідження категорії «репутація» // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2018. Вип. 14 (1). С. 136-142. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2018_14\(1\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2018_14(1)_22) (дата звернення: 08.02.2023).

References

1. Akaiomova A. (2009). Politychnyi imidzh ta osnovni kharakterystyky [Political image and main characteristics]. *Politychnyi menedzhment – Political management*. 5, 29-35. (in Ukr.).
2. Barsukova O. (2021). U poshukakh istyny [In search of the truth]. *Ukrayinskyi tyzhden – Ukrainian weekly*. Retrieved from <https://tyzhden.ua/u-poshukakh-uspikhu/> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
3. Bychkova A. (2012). Reputatsiia yak vyznachalniy chynnyk pozytsionuvannia derzhavy na mizhnarodnii areni [Reputation as a determining factor in the positioning of the state on the international arena]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn – Actual problems of international relations*. 104 (1), 256-257. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_104\(1\)_98](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_104(1)_98) (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
4. Velykyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the Ukrainian language]. Retrieved from <https://slovnyk.me/dict/vts/%D1%96%D0%BC%D1%96%D0%B4%D0%B6> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
5. Volotko E. V. (2019). Rol zasobiv masovoi informatsii u formuvanni pozytyvnoho imidzhu derzhavy [The role of mass media in the formation of a positive image of the state]. *Derzhava ta rehiony. Seriiia «Derzhavne Electronic Scientific Publication "Public Administration and National Security"»*
<https://doi.org/10.25313/2617-572X-2023-2>

- upravlinnia» – State and Regions. "Public Administration". 4 (68), 82-87. (in Ukr.).*
6. Holishevska A. V. (2019). Osoblyvosti formuvannia reputatsii orhaniv derzhavnoi vlady [Peculiarities of the formation of the reputation of state authorities]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriya 22. Politychni nauky ta metodyka vykladannia sotsialno-politichnykh dystsyplin – Scientific journal of the NPU named after M.P. Drahomanova. Series 22. Political science and teaching methods of socio-political disciplines.* 26, 94-99. (in Ukr.).
 7. Holishevska A. V. (2019). Sotsiokulturni chynnyky formuvannia politychnoi reputatsii v konteksti demokratychnoho rozvytku ukrayinskoho suspilstva [Sociocultural factors of political reputation formation in the context of democratic development of Ukrainian society]. *Extended abstracts of candidate's thesis.* Kyiv. (in Ukr.).
 8. Danylov V. (2009). Osoblyvosti formuvannia politychnoho imidzhu derzhavy [Peculiarities of the formation of the political image of the state]. *Politychnyy menedzhment – Political management.* 2, 67-72. (in Ukr.).
 9. Dakhnii Z. V. (2016). Imidzh ta politychna reputatsiia derzhavy: sutnist ta spivvidnoshennia ponyat [Image and political reputation of the state: the essence and correlation of the concept]. *Hileia: naukovyi visnyk – Hilleia: scientific bulletin.* 110, 336-339. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_110_86 (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
 10. Dakhnii Z. V. (2017). Kontseptualizatsiia ponyattia «politychna reputatsiia derzhavy» [Conceptualization of the concept of "political reputation of the state"]. *Politykus – Politicus.* 3, 11-15 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2017_3_4 (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).

11. Dashevska O. V. (2015). Mizhnarodna reputatsiia Ukrainy: vysnovky dlia politykiv [International reputation of Ukraine: conclusions for politicians]. *Mizhnarodni vidnosyny. Chastyna «Politychni nauky» – International relations. Part "Political Sciences".* 8. Retrieved from http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2598 (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
12. Dopovid do shchorichnoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshe Ukrainy» [Report to the annual Message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine "On the internal and external situation of Ukraine" dated 28 December 2022] Retrieved from <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-zi-shorichnim-poslannyam-do-verhovnoyi-rad-80113> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
13. Kashpur A. O. (2017). Evolyutsiia ponyattia «reputatsiia»: vid tradytsiinoho do aktualnoho [Evolution of the concept of "reputation": from traditional to actual]. *Derzhava ta rehiony. Seriya : Sotsialni komunikatsii. – State and regions. Series: Social communications.* 4, 232-236. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2017_4_44 (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
14. Korolenko N. (2018). Mizhnarodna reputatsiia krainy yak faktor pidvyshchennia mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti: lohistychnyi aspekt [The international reputation of the country as a factor in increasing international competitiveness: the logistical aspect]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu – Scientific Bulletin of Odesa National University of Economics.* 2, 95-107. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2018_2_9 (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
15. Krykun T. Ye. (2014). Osoblyvosti rozvytku teorii natsionalnoho brendynhu ta formuvannia mizhnarodnoho imidzhu krainy u konteksti systemy

- derzhavnoho upravlinnia [Features of the development of the theory of national branding and the formation of the country's international image in the context of the state administration system]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – State administration: improvement and development*. 9. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=757> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
16. Lisovskyi V. M. (2022). Zovnishniopolitychnyi imidzh Ukrainy ta ii lidera yak chynnyk zabezpechennai natsionalnoi bezpeky Ukrainy [The foreign political image of Ukraine and its leader as a factor in ensuring the national security of Ukraine]. *Rehionalni studii – Regional studios*. 28, 79-83. (in Ukr.).
 17. Mahda Ye. (2013). Instytut politychnoi reputatsii v Ukraini mozhe sformuvatysia na tli travmy vid viiny [The Institute of Political Reputation in Ukraine can be formed against the background of war trauma]. *Politarena – Politarena*. Retrieved from <https://politarena.online/2023/01/13/instytut-politychnoi-reputatsii-v-ukraini-mozhe-sformuvatysia-na-tli-travmy-vid-viiny-interv-iu-z-yevhenom-mahdoiu/> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
 18. Nahorniak T. L. (2022). Publichnyi imidzh Ukrainy v umovakh nevyznachenosti [Public image of Ukraine in conditions of uncertainty]. *Politychne zhyttia – Political life*. 1. Retrieved from <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12038> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
 19. Popova T. (2018). Reputatsiia Ukrainy v sviti. Potribno pokrashchuvaty imidzh derzhavy. [Ukraine's reputation in the world. It is necessary to improve the image of the state]. *Radio «Svoboda» – Radio Svoboda*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/29107381.html> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).

20. Cabinet of Ministers of Ukraine (2003, October 15). Postanova «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy zabezpechennia pozytyvnoho mizhnarodnoho imidzhu Ukrainy na 2003-2006 roky» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “ On the approval of the State program for ensuring a positive international image of Ukraine for 2003-2006”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1609-2003-%D0%BF#Text> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
21. Cabinet of Ministers of Ukraine (2009, June 3). Postanova «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi prohramy formuvannia pozytyvnoho mizhnarodnoho imidzhu Ukrainy na period do 2011 roku» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the approval of the State Target Program for the Formation of a Positive International Image of Ukraine for the period up to 2011 ”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2009-%D0%BF#Text> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
22. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007, June 6). Rozporidzhennia «Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilovoi prohramy formuvannia pozytyvnoho mizhnarodnoho imidzhu Ukrainy na 2008-2011 roky» [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the approval of the Concept of the State Targeted Program for the Formation of a Positive International Image of Ukraine for 2008-2011”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379-2007-%D1%80#Text> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
23. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016, October 11). Rozporidzhennia «Pro skhvalennia Kontseptsii populiaryzatsii Ukrainy u sviti ta prosuvannia interesiv Ukrainy u svitovomu informatsiinomu prostori» [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the approval of the Concept of popularizing Ukraine in the world and promoting the interests of Ukraine in the global information space ”]. Retrieved from

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2016-%D1%80#Text> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
24. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017, June 7). Rozporidzhennia «Pro skhvalennia Kontseptsii populiaryzatsii Ukrainy u sviti ta prosuvannia interesiv Ukrainy u svitovomu informatsiinomu prostori» [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the approval of the Concept of popularizing Ukraine in the world and promoting the interests of Ukraine in the global information space"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-2017-%D1%80#Text> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
25. Decree of the President of Ukraine (2021, October 15). Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy «Pro Stratehiiu informatsiinoi bezpeky» [Decree of the President of Ukraine On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "On Information Security Strategy"]. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
26. Semchenko O. A. (2014). Imidzheva polityka Ukrainy [Image politics of Ukraine]. *Akademiia – Academy* Retrieved from https://pidruchniki.com/70814/politologiya/imidzheva_politika_ukrayini/ (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
27. Semchenko O. A. (2014). Formuvannai imidzhu derzhavy v konteksti politychnoi modernizatsii Ukrainy [Formation of the image of the state in the context of political modernization of Ukraine]. *Osvita rehionu. Politolohiia, psykholohiia, komunikatsii. – Education of the region. Political science, psychology, communications.* Retrieved from <https://social-science.uu.edu.ua/article/1031> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
28. Stratehiia publichnoi dyplomatii Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy na 2021-2025 roky [Public diplomacy strategy of the Ministry of Foreign

- Affairs of Ukraine for 2021-2025]. Retrieved from <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
29. Tarasenko T. M. (2022). Zaprovdzhennia innovatsiinykh tekhnolohii upravlinnia reputatsiieiu orhaniv mistsevoho samovriaduvannia: teoriia ta praktyka // [Implementation of innovative technologies for managing the reputation of local self-government bodies: theory and practice]. *Publichne upravlinnia i administruvannia v Ukraini – Public management and administration in Ukraine*. 28, 158-164. (in Ukr.).
30. Tolstoukhova I. O. (2012). Reputatsiia Ukrainskoi derzhavy: faktory formuvannai [Reputation of the Ukrainian state: factors of its formation]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia : Pytannia politolohii – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series: Issues of political science*. 1007 (20), 178-185. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPP_2012_1007_20_36 (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
31. Khavkina L. M. (2016). Imidzh i reputatsiia krainy: transformatsii ta tendentsii [Image and reputation of the country: transformations and trends]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia : Sotsialni komunikatsii – Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Social communications*. 9, 81-82. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISK_2016_9_19 (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).
32. Khorishko L.S. (2011). Tekhnolohichniy aspekt formuvannia imidzhu derzhavy [The technological aspect of the formation of the image of the state]. *Natsionalnyi pedahohichniy universytet im. M. P. Drahomanova. Hileia : Naukovyi visnyk : zb. nauk. prats / Nats. ped. un-t im. Drahomanova, UAN. Kyiv : VIR UAN*. 45(№3), 485-491. Retrieved from

https://shron1.chtyvo.org.ua/Khorishko_Liliia/Tekhnolohichniy_aspekt_for_muvannia_imidzhu_derzhavy.pdf?PHPSESSID=buddpfjpe0lt6kn4d58uf2rgq5 (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).

33. Chechel O. Yu. (2016). Formuvannia imidzhu derzhavy na mizhnarodnii areni [Formation of the image of the state on the international arena // Investments: practice and experience]. *Investytsii: praktyka ta dosvid. Derzhavne upravlinnia – Investments: practice and experience. Public administration.* 10, 82-86. (in Ukr.).
34. Shkromyda V. V. (2018). Naukovi pidkhody doslidzhennia katehorii «reputatsiia» [Scientific approaches to the research of the "reputation" category]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu – Actual problems of the development of the economy of the region.* 14 (1), 136-142. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2018_14\(1\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2018_14(1)_22) (in Ukr.). (accessed 8 February 2023).